

BEZDIBENĀ MALĀ

Līvānu rūpnīcas bankrotu draudu ēnā

Sakarā ar ražošanas katastrofālo samazināšanos Līvāni uzstādījuši savdabīgu un satraucošu rekordu — bezdarbnieku skaits pārsniedzis 80 procentus, bet visā Latvijā šis rādītājs ir nedaudz virs diviem procentiem. No šejienes arī tāds sāpīgs fakts, kā parādi par apkuri: rajonā tie ir 52-56 procenti, bet Līvānos — 89-90 procenti. Šos un vēl citus skaitļus uzņēmumu vadītāju un speciālistu ārkārtas apspriedē plisētas valdes zālē nosauca rajona Tautas deputātu padomes priekšsēdētājs Ilgvars Muzikants, līdzot auditorijas padomu, lai sastādītu kopīgo programmu, ar ko rīkt pie valsts valdības.

Rūpnīcu vadītāji sniedza īsas ziņas par slāvoķīli kolektīvos, pasvirtojot, ka strādniekiem nesamaksāto algu summu apmēri aug un ir ārkārtīgi neskaidra perspektīva, kā tikt pie naudas. Tas padziļina neapmierinātību, rada nestabilitu situāciju. Tomēr gaidīt dāvanas nevienā uzņēmumā netaisās, bet gan kā mācēdami un varedāmi ceņšas nolūties pie bezdibēna kraujas, saglabāt, ko vēl var, pārorientēties. Par to arī būs runa.

BIOKĪMISKĀ RŪPNĪCA

Ašķirībā no daudziem citiem plisētā uzņēmumiem, kuri ir SIA ar nelielu valsts kapitāla daļu, biokīmiskā ir «tīrs» rūpniecības un enerģētikas ministrijas «bērnus». MP leņķums par valsts akciju sabiedrības veidošanu nav izpildīts, jo iespējamie akcionāri nelabprāt atsaucās, ražošana te praktiski apstāvēta, jo lopbarības līzina pieprasījums ir ļoti mazs, republikas tirgum pietiek ar 600 tonnām.

Aizvadiņajā gadā ražošana bija iesaistīta tikai piektā daļa no agrākajām jaudām, šobrīd pastitījums nesasniedz arī šo līmeni. Turklāt daudz līdzekļu jāiegulda iekārtas atsvaidzināšanā un rekonstrukcijā, pārprofilēšanā. Kā reāliāku iespēju, liekot lietā pamatnodus, rūpnīca daļu jaudu varētu izmantot spirta ražošanai. To struktūra dod arī iespēju orientēties uz saldvielu ražošanu, par ko sākusī interesēties somu firma «CULTOR», vietējam pieprasījumam izgatavot kalciņa fosfātu. Runājot par vietējo tirgu, tad te jasadūras ar maksātspējīgiem pasūtītājiem, jo kā lizina, tā citu produktu ražošana ir ļoti dārga. Pie pašreizējām izmaksām, lai lizina ražošana būtu bez zaudējumiem, gadā tā jāizgatavo vismaz 15000 tonnas.

Ekonomiskā situācija, parādu jūgs, kas smagi nospiež uzņēmumu, soda naudas, esošo un albtivotu strādnieku neapmierinātība ir lielākie klūpšanas akmeņi, kuri apiešanai vadība izvirzījusi trīs ceļus: turpmākas ražošanas nodrošināšanai atrast iespējas iepirkt graudus, cukurbietes un cukuru.

Sakrājušos tvaiku nolīšana, lai nepieļautu eksploziju, vārstulis ir divu jaunu kalnu uzstādīšana, kurros varēs izmantot ielāku un pietētamāku kurināmo, līdz ar to samazinot siltuma patēriņu maksājumus par apkuri, jo rūpnīcas kalnu mājā apsilda lielu daļu plisētas dzīvokļu. Bet tam vēl vajadzīgi seši miljoni rubļu. Tie katrā ziņā jāatrod, jo, pēc direktora Ala Sedvalda vārdiem, šis ir plisētas dzīvības jautājums.

MAJU BŪVES TRESTS

Tāpat kā visur, te samazinās ražošana un sarakst strādājošo skaits, atsevišķas ražotnes tiek iekonservētas, citas veidojās par palstāvīgām SIA. Risinās jautājums par akciju sabiedrības veidošanu, taču tas lietas būtību nemaina, jo pasūtījumu skaits nepalīcinās (pašlaik esot tikai 11 miljonu rubļu apjomā). Apstādīnāts līdzīga profila uzņēmums Bolderejā, tas sagaida arī citus. Republikai pašreizējos apstākļos pilnīgi pietiktu ar Līvānu mājām.

Trests ir ceļā uz akciju sabiedrību, tās dibināšanas grupas vadība uzlicēta ģenerāldirektoram Vernevam Veidem. Parādi tiek strādātis arī pie kāda cita variantā — Liebrītiņijas firmas «Brooker International Ltd» piedāvājuma par kopfirmu, kas, pēc ģenerāldirektora domām, vairāk atgādīnot latvisānu, jo nākamie partneri solā gan smieklīgi niecīgas atļūgas vietējiem strādniekiem, gan pārspīlēti mazus kapitālos ieguldījumus, bet sev pieprasā ārkārtīgas privilēģijas, tajā skaitā pārlieku privēģijās, tajā skaitā pārlicētiem nodokļiem un tamlīdzīgi.

Trestam ir vairāki līdzpašnieki, tajā skaitā arī SIA «Laukceltnieks». Šajā sakarā pieminama arī kāda visu atzīmīstā lieta: šī sabiedrība ar ierobežotu atbildību ir apvienojusi starpsaimniecību celtniecības organizāciju kapitālu, bet tas, kā zināms, ir no tagadējo (arī bijušo) paļu sabiedrību paļu īpašnieku daļām, kuras viņiem pieder. Un vēl — rūpnieciskā zona atrodas uz Jersikas pagasta teritorijas — valde saņēmusi bijušo īpašnieku pietiekumus par zemņu atgriešanu.

STIKLA FABRIKA

Pašlaik te ieskaītot arī veikalu pārdevējus, strādā mazāk nekā trešā daļa no agrākajiem darbiniekiem. Nerealizētas produkcijas sakrājis tuvu 100 miljonu rubļu vērtībā, ļoti daudz pudeļu, un to izlaides cehs apstādīnāts. Lieta ļoti vienkārša — tādas pudeles un stikla burkas, ko izgatavoja līdz šim, vairs nevienam nav vajadzīgas. Jāizmaina tehnoloģija, lai ražotu citas kvalitātes un konfigurācijas priekšmetus plašajam patēri-

nam, jāiepērk kvalitatīva smilts. Reizē ar pārprofilēšanu jāveic arī citu cehu pārvešana uz taupīgākiem un efektīvākiem darba un ražošanas rādītājiem. Bet līdzekļi, iekārtas?

Darbu pagaidām var (ko arī darā) turpināt otrās cehs, kur izgatavo gaida traukus. Pieprasījums vēl ir, bet arī par šo ražotni nogūlusi ēna — enerģijas trūkums, tajā skaitā gāzes. Sarunas ievadītas ar Sanktpēterburgu, caur kuras vārdiem var atrast iespēju produkcijas realizācijai plašajā Krievijā. Tās risinās arī nēlumu virzienā, taču šis ceļš ir ērkšķaināks un mazāk izdevīgs. Šis apspriedes dienā uz tautku gādātīgu Frankurtē bija aizbraucis uzņēmuma direktors.

Fabrikai ir veikali tepat Līvānos. Aizkrauklē un Liepājā, arī kaimiņrepublikā Lietuvā. — Izstrādājumu pašdod Kauņā. Bieži praktizē izbraukuma tirzniecību. Ilgāku laiku tirgojās Rīgas Sporta piļi, Valmierā un daudzās citās plisētās Latvijā. Mēģinās tikt pie veikala teipām Rīgā. Vārdtu sakot, kā to pasvirtoja uzņēmuma pārstāvji, dara visu, lai ne vien nepaliktu parādā ar maksājumiem par darbu strādāniekiem, bet arī pabalstiem bezdarbniekiem un citiem izdevimiem.

Šajā uzņēmumā tāpat bijuši ārvalstu pārstāvji, skatījušies un pēlījuši, bet atklāti nav paziņojuši par ieinteresētību kopuzņēmuma veidošanā. Nav arī pasūtījumu no viņu puses, jo ražojumi atpaliiek no rēlumu gaumes un prasībām. Vieņģais mīerinjūms — ministrijas atļūgojums, ka, ja valstij būs vajadzīga stikla izstrādājumu ražošana, tad tā paliks Līvānos.

SIA «LIVĀNU RŪPMATERIĀLI»

Tāda rūpnīca ir vajadzīga, jo tāču būs jāceļ mēģas un saimnieciskās nozīmes ēkas, bet pašlaik uzņemums palicis tik kā ārpus Ilkuma — par to vairs neinteresējas augstākstāvošās organizācijas: ne vairs eksistē kādi standarti ražošanai produktcijai, ne prasa pārskatus par darbu. Strādā pēc vecojiem tādas valsts standartiem, kuras jau labu laiku kā nav, kad padomju standarti bija «labākie pasaulē». Kā teica direktors Viktors Šilovs, spiesti algas vietā iztikt ar solījumiem, jo darba apmākāi trūkst līdzekļu. Ir akūta nepieciešamība visā valstī izdarīt cenu normalizāciju, tajā skaitā arī būvamatēriāliem un svarīgākajiem no tiem atvilkēt elpu. Ja būs normālas cenas, radīsies arī normāls pieprasījums izstrādājumiem.

Latvijā nav vajadzīgs tik daudz uzņēmumu, kuros izgatavo kļeģeljus — daļa jāslēdz. Līvānu uzņē-

umu varētu atstāt, jo Latgalē ir kvalitatīvāki māli un līdz ar to produkcija labāka, tomēr valdība laikam ir citas domās un tālab tāda nevērtība.

KODRAS FABRIKA

Realizēti apmēram 10 procenti no sarazotā pakaišu un kurināmās kūdras daudzuma. Ar pirmo ir diezgan bēdīgi — pircēju nav daudz, labāk ir ar degkūdru, ko pasūtījuši Rīgas TEC: lai arī šis produkts nav izcilas kvalitātes, tomēr der un patstīdījais neatsakās. Ar purva izstādes turpināšanos un ieguves slāņa padziļināšanos kvalitāte aug. Jāatsakās no mazizdevīgām ražotēm, piemēram, Kuku iecirkņa Jēkabpils rajonā, kur kūdras ieguve vairs nav rentabla, krājumi tikpat kā izsīkuši — purvu gatavošanas iekonservēt, bet strādnieku cīematu nodot šī rajona valdībai.

Uzņēmums ir viens vecākajiem rajonā un visā Latvijā — darbojas kopš 30. gadiem, daudz kas tajā rekonstruējams, tomēr kūdras galvenā ieguves vieta Skrebeļu purvā vēl būtībā tikai sāka izstrādāt. Kurināmā ražošana varētu būt perspektīva lieta arī vietējam vajadzībam, jo kūdra daudz ietāka par visiem importētajiem energonešējiem, paliiek maz peļņu, tikai uz to jāpārorientē saimniecība. Perspektīva šķiet pakaišu kūdras eksportēšana uz ārzemēm. Šim nolūkam beidz darbu iepakošanas nāisos ceļa izveidē un to risina sadarbībā ar latviešu un zviedru lirmu «MAN-TES».

SIA «LIVĀNU PMK»

Ar tiem darbiem, ko izdodas atrast, kā teica vadītājs Oļegs Bubnovskis, bez raizēm tiek galā 220 cilvēki, kas palikuši strādnieku štātu sarakstos. Par lietu laimīti kolonnas laudis uzskata pasūtījumu no zemnieku saimniecības Aizkalnes pagasta Raipolē, kur būvē zirgu stāli, un būvuzņēmējiem Rīgā. Tas devis iespēju, ka kopīgā bilance vēl ir ar plus zīmī.

Kādreiz šai pārvietojamajai kolonnai bija kopmītnu tipa daudzdzīvokļu nams Līvānos, tur galvenokārt izmīnāti ne visai stabili plisētas iedzīvotāji. Tagad, kad kolonnas štāli samazināti, šis nams palicis bez iemītniekiem (atskaītot dažus), atslēgts no apstādes, lai taupītu izdevumus (nav jau skaitot dažus), atslēgts no apstādes, lai taupītu maksu), izdemontēts, palicis bez saimnieka. Mūsu laiku dzīves kārtējais paradokss: Līvānu plisētas meitāja pie sienas redzami garungarie cilvēku saraksti, kam nepieciešama dzīves apstākļu uzlabošana, bet tajā pašā laikā pamēts jauns nams.

MELIORATĪVAS CELTINĒCĪBAS VALSTS UZŅĒMUMS

Noklausoties direktora Jāņa Ro-

māna informāciju, man personīgi radās iespaids, ka valsts vēl domā par zemes auglības ceļšanu, ko dod meliorācija un kultūrtehniekie darbi, bet no otras puses neatrod iespēju šo uzdevumu pasludināt savu prioritātsus fērā. Un iznākums ir tāds: neko neļauj privatizēt un arī laist darbā. Visa tehnikā ir savākta vienkopus, stāv un gaida labākas dienas. Tā vietā, lai «augšā» domātu par konkrētiem darbiem zemju nosusināšanā un konkrētiem, materiāli nodrošinātām programām, atbildīgjie speciālisti saņņo par melioratoru biedrības dibināšanu, ik kā mums trūkst biedrību un ar jauno bus panāks viss.

Pilnīgi saprotams līvānieša — saimnieciski noskaņotā vadītāja un viņa komandas — sašutums, ka uzņēmums apjozts ar parādu un cenu milzīgajiem rādītājiem, ka valdībai vispār nav nekādas programmas atiecībā pret lauksaimniecību, bet tajā pašā laikā zemnieki un paļu sabiedrības smok no pārliekā mītruma, iet bojā jau esošās tūdens režīma regulēšanas sistēmas, jo nav kas tas kopj.

PMK daudz darīja ceļu būvē un uzturēšanā — arī tie paliiek likteņa ziņā.

Ar tādu atlieksmi pret savu uzņemumu, ar parādu sistēmas radīšanu un ierēdniecisko birokrātiju valsts degradē reizē arī sevi. Nav normāli, ka uzņēmuma strādnieki nesaugem algu, bet vēl tūgyskāk ir, ka bez iztikas līdzekļiem paliiek pensionāri, bijušie strādnieki, mazi bērni. J. Romāns izteicās, kas esot cilvēki, kuri jau pusgadu nav saņēmusi algu — ar ko un kā viņi iztiek? No dzīvokļiem, ja gēn vērtā pasīdāvošos likumus, par parādiem būtu jāizliek puse no iemītniekiem.

* * *

Nav iespējams izstāstīt visu, ko todien pārcīlāja šīs apspriedes dalībnieki. Bijis iecerēts, ka tajā piedalīsies AP deputāti no mūsu rajona, ieinteresēto ministriju pārstāvji, kuri bija acināti, bet neatrada parāda atbēksmi pret rūpniecisko ražošanu.

Aprēķināts, ka, lai Līvāni varētu atvilkēt elpu un atgūties no šoka, nepieciešami vismaz 40 miljoni rubļu. Ja uzņēmumi ir uz bezdzibēna malas, jēbkurā brīdī var tajā iegāzties, tad paši pie šādas summas nevar tikt. Tālab jau bija jāplānols savas bēdas izsūdzēt augstokungu klātbūtnē. Bet tagad atliek ar visām pretenzijām un saviem aprēķiniem, piedāvājumiem un iespējām doties uz Rīgu, meklēt viņus, tik ļoti atņemtos, kabīnetu labīnītos — par to tad arī vienojās sanākušies.

A.Rancāns